

TIEDOTUSLEHTI I / 2006

YHYS-TIEDOTUSLEHTI 1/2006

Sisällys:

PÄÄTOIMITTAJIEN PALSTA.....	1
YHTEISKUNTATIEETEELLINEN YMPÄRISTÖTUTKIMUS OULUN YLIOPISTON KASVATUSTIEETEELLISESSÄ TIEDEKUNNASSA	1
TOINEN YMPÄRISTÖPOLITIIKKA	3
HELENA LEINON VÄITÖKSEN LEKTIO	6
MARIA ÅKERMANIN VÄITÖKSEN LEKTIO	9

PÄÄTOIMITTAJIEN PALSTA

HYVÄT LUKIJAT

Seuran tiedottamistoiminnassa on tapahtunut tänä vuonna hieman muutoksia. Tampereella helmikuussa pidetyssä johtokunnan kokouksessa sovittiin, että seuran tiedotusvastaavina toimivat jatkossa työparit Antti Puupponen – Marja Ylönen sekä Sarianne Tikkanen – Minna Kaljonen. Me allekirjoittaneet jatkamme ainakin toistaiseksi tiedotuslehden toimittajina ja Sarianne ja Minna keskittyvät enemmän ulkoiseen tiedotukseen.

Tämä lehti koostuu Oulun yliopiston yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen esittelystä, 'Green politics' –käsitteen tarkastelusta sekä kahden tänä keväänä valmistuneen väitöskirjan lektiosta. Aiomme vastaisuudessa julkaista ympäristöaiheisten väitöskirjojen lektioita lehdessämme, joten pyydämme toimittamaan niitä meille. Lehden lukijoita saattaisi kiinnostaa käsitteiden, tutkimusaiheiden tai kirjojen esittelyt, kunnan debateista puhumattakaan. Otamme ilomielin ehdotuksia ja juttuja vastaan.

Aurinkoista kesää ja intoa tutkimuksen tekoon!

Marja Ylönen ja Antti Puupponen

YHTEISKUNTATIEETEELLINEN YMPÄRISTÖTUTKIMUS OULUN YLIOPISTON KASVATUSTIEETEELISESSÄ TIEDEKUNNASSA

Timo P. Karjalainen (timopauli.karjalainen@oulu.fi)

Oulun yliopiston on sanottu olevan 'torso', koska siltä puuttuvat yhteiskuntatieteet perustutkintoon johtavat tieteenalana. Yliopiston kasvatustieteellisestä tiedekunnassa toimii kuitenkin aktiivinen yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen tutkijaryhmä. Sosiologian ja ympäristökasvatuksen oppiaineiden ympärille on muodostunut professori Timo Järvikosken johtama tutkimusjoukko, jonka painoarvo yliopiston sisällä ja ulkopuolella on noussut viime vuosina, koska ympäristö ja ympäristökysymykset ovat sekä yliopistomme että yksikkömme painoalueita.

Sosiologian ja ympäristökasvatuksen painopiste on yhteiskunta- ja kasvatustieteellisessä, pohjoisiin alueisiin painottuvassa ympäristötutkimuksessa. Tutkimusalueitamme ovat:

1. ympäristösosiologian teoria
2. ympäristötietoisuus
3. ympäristökasvatus
4. sosiaalisten vaikutusten arviointi
5. asumisviihtyisyys ja koetun terveyden kysymykset
6. luonnonvarojen hallinta
7. Pohjois-Suomi lasten ja nuorten elinympäristönä

Ympäristötietoisuuden ja paikallisen tiedon tutkimuksen ympärillä tutkimusryhmällämme on ollut useita projekteja, mm. venäläisten ympäristötietoisuuksien vertaaminen suomalaisiin EU-rahoitteisessa ja Suomen Akatemian hankkeissa. Timo P. Karjalaisen ympäristötietoisuutta käsittelevä väitöskirja "The environment in contexts: environmental concern in the Komi Republic (Russia)" on tällä hetkellä esitarkastuksessa. Lisäksi Tommi Sulkala valmisteleo omaa tohtoritutkimusta tältä alalta otsikolla "Oululaiset ja ympäristö. Ympäristötietoisuuden yhteiskunnalliset ja kulttuuriset sidokset pohjoisessa teknologiakaupungissa".

Viime vuosina SVA:n rooli on tutkimuksessamme vahvistunut sekä yksittäisten hankkeiden (mm. kaavoitus- ja kaivos Hankkeita, kuten vuoden 2004 parhaana YVA-menettelyä palkittu Kempfos Oy:n Siilinjärven kaivoksen ympäristövaikutusten arviointi) että eri organisaatioille laadittujen ohjeistojen myötä (Tiehallinto ja Fingrid Oyj). Nousussa ovat tällä hetkellä elinympäristön viihtyisyyteen, kalastuksen ja vesivarojen hallintaan sekä vuorovaikutteiseen suunnitteluun liittyvät hankkeet.

Yhteistyökumppaneina tutkimuksessa ja erilaisissa hankkeissa ovat olleet Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Museovirasto, Metsähallitus, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjaan ja Kainuun liitot, monet Oulun läänin kunnat, Ympäristöministeriö, PSV Maa ja Vesi Oy, Arktinen keskus, Aberdeenin yliopisto (Skotlanti), Komin tasavallan tiedekeskus (Venäjä), Petroskoin yliopisto (Venäjä), Venäjän tiedeakatemia sosiologian instituutti, Fingrid Oyj ja Tiehallinto. Parhaillaan käynnissä olevista tutkimushankkeista voidaan mainita:

Ympäristötietoisuuden kulttuuriset ja sosiaaliset ehdot – vertaileva näkökulma; Timo Järvikoski, Timo P. Karjalainen, Eila Louhimaa, Tommi Sulkala (rahoitus eri lähteistä, mm. Suomen Akatemia)

Kestävän kehityksen historialliset kaupungit kaupunkien rakennusperintö kehityksen voimavarana – Hyvän asuinympäristön perusteet; Kalle Reinikainen (Museovirasto, EU:n Interreg III B ohjelma)

Place and environment in the stories of Northern people – On the borderline between global and local; Timo Järvikoski, Timo P. Karjalainen ja Tommi Sulkala (Thule-instituutti, Oulun yliopisto)

Monitieteinen Ekotehokkuus Supistuvissa ja Kasvavissa Taajamissa: Muuttuvan yhdyskuntarakenteen fyysinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys (EkoSuKaT, ks. <http://www.edu oulu.fi/sos/SuKaT/kestyhd.htm>, jonka kautta löytyvät myös projektin julkaisut) ja sen jatkohanke KaSuKat: Kasvun ja supistumisen ohjauskeinot ja elinympäristön laatu: Tapauksena pohjoisen Suomen kaivoskunnat; Pentti Luoma, Heli Villanen, Kalle Reinikainen, Henna Ijäs, Anna Tuomela, Anu Alanko sekä sosiologian ja kasvatustieteen opiskelijoita), (Päärahoittaja: Ympäristöministeriön ympäristöklusteri)

Baltic Salmon Action Plan in the Bothnian bay rivers: interdisciplinary modelling of the evolving salmon stock and socio-economic aspects; Päivi Haapasaari, Timo P. Karjalainen, Kalle Reinikainen (Suomen Akatemian Itämeri –tutkimusohjelma (2003-2006) / Maa- ja metsätalousministeriö) Päivi Haapasaaren väitöstyö liittyy tähän projektiin: Sitoutumisen ehdot - kalastajien sitoutuminen lohikantojen elvytysprosessiin ja kestäväan kalastamiseen.

Lohenpalauttaminen Oulu- ja Lososinkajokiin. Sosiaalisten edellytysten ja vaikutusten arviointi; Kalle Reinikainen ja Timo P. Karjalainen (EU:n naapuruusohjelma, alueen kunnat ja Fortum)

Ympäristösosiologian alalta jaoksessamme on valmistunut kolme väitöskirjaa. Pentti Luoma väitteli vuonna 2002 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton ympäristöpoliittisissa näkemyksistä otsikolla ”Vihreät viirit. Muutos ja pysyvyys Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton ympäristöpoliittisissa näkemyksissä vuosina 1980 - 2000 Maataloustuottaja -lehden valossa”. (Saatavana html- ja pdf-muodossa osoitteesta: <http://herkules oulu.fi/isbn9514267745/>). Samana vuonna valmistui Eila Louhimaan ympäristökasvatusta kriittisesti tarkasteleva väitöskirja ”Luonnon sosiaalinen konstruointi, ympäristödiskurssit ja ympäristöön orientoiva kasvatust.” (Saatavana html- ja pdf -muodoissa osoitteesta <http://herkules oulu.fi/isbn9514268350/>). Seuraavana vuonna tarkastettiin Jouni Ponnikkaan väitöskirja ”Globaali käsite paikallisessa kontekstissa: Kestävän kehityksen paikallistuminen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun EU:n aluepolitiikan toimijoiden mielipideilmastossa vuosina 1995-2002”. Valmistumassa tai tekeillä on yhteensä kuusi väitöskirjatyötä.

TOINEN YMPÄRISTÖPOLITIikka

Markku Oksanen (majuok@utu.fi)
Kuopion yliopisto

Minulta, filosofian lehtorilta joka on tutkinut ympäristöpolitiikan filosofiaa, toivottiin kirjoitusta siitä, mitä tarkoitetaan käsitteellä ’green politics’. Toive kaiketi kertoo siitä, että suomalaisella yhteiskuntatieteellisellä ympäristötutkimuksella on katvealueita resurssien lisääntymisestä, tutkimuksen monipuolistumisen ja alan yleisestä vakiintumisesta huolimatta.

Suomessa on kolme ympäristöpolitiikan professuuria (Tampere, Joensuu, Helsinki) ja hankalasti laskettava joukko muita yhteiskuntatieteellisesti suuntautuneita ympäristötutkimuksen korkeimpia virkoja eri tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa (kauppatieteissä, maantieteessä, hallinto- ja oikeustieteissä, yhdyskuntasuunnittelussa sekä luonnonvarojen käytön soveltavissa tieteenaloissa). Tietääkseni yksikään ympäristötutkimuksen viroista ei ole valtio-opin oppiaineessa. Ympäristöpolitiikan virkojen englanninkielisissä käänöksissä käytetään termiä *environmental policy*, ei *politics*. Valtio-opin laitoksilla toki harjoitetaan jonkin verran ympäristötutkimusta. Joitakin väitöskirjoja etenkin kansainvälisten suhteiden alalta on valmistunut ja lisää on tekeillä, mutta ympäristöpolitiikan opetusvirat sijaitsevat muualla. Niinpä sitä voisi nimittää toiseksi ympäristöpolitiikaksi.

Suomen tilanne on hieman yllättävää siihen nähden, että monet uskoakseni koko kentälle tutut nimet ovat valtio-oppineita tai politiikan teoretikkoja. En tosin osaa sanoa, onko missään olemassa varsinaisia pysyviä ympäristöpolitiikan professuureja ja missä määrin tutkimus riippuu viroissa olevien tutkimusintresseistä. Oli miten oli, tätä tutkimusta harjoitetaan esimerkiksi Isossa-Britanniassa (Andy Dobson, John Barry, Graham Smith, Brian Baxter, Tim Hayward), Hollannissa (Marcel Wisenburg, Marius de Geus), Australiassa (Robyn Eckersley, John Dryzek, Robert Goodin), Yhdysvalloissa (Ben A. Minteer, Bob Pepperman Taylor, David Schlosberg, Kristin Shrader-Frechette), Kanadassa (Robert Paehlke, Douglas Torgesson) sekä Ruotsissa (Lennart Lundqvist).¹ Monet näistä henkilöistä ovat vierailleet Suomessa viimeisen vuosikymmenen aikana. Heidän tutkimuksestaan käytetään toisinaan nimitystä *green politics*, toisinaan – puoluepoliittisesti neutraalimmin – *environ-*

¹ Tämä lista on koottu lähinnä oman kiinnostukseni pohjalta. Esimerkiksi ekofeminististä ympäristöpolitiikan tutkimusta harjoitetaan eri puolilla maailman, ja tunnetuimpia nimiä ovat Janet Biehl, Val Plumwood ja Ariel Salleh. Ekofeminismin nettisivusto on hyödyllinen tiedonlähde <http://www.ecofeminism.net/> -- Kirjoituksen loppuosassa mainittavat kirjat on mainittu lähinnä siitä syystä, että ne löytyvät omasta kirjahyllystäni – tämä ei siis ole kattava esittely ja arviointi.

mental politics. Terminologian käyttö ei ole mitenkään yksiselitteistä tai johdonmukaista. Esimerkiksi alan tärkein lehti on vuonna 1992 perustettu *Environmental Politics*. Silti lehden kirjarvioiden tekijöitä ohjeistetaan käyttämään arvioissaan attribuuttia *green* pienellä kirjoitettuna, siis esimerkiksi 'green politics'. Syitä tälle voi arvailla. On kuitenkin syytä todeta, että aika monet ympäristöpolitiikan tutkijoista ovat itse mukana politiikassa; esimerkiksi *Environmental Politics*in päätoimittajista Andy Dobson ja entinen katsaustoimittaja John Barry ovat olleet vaaleissa ehdokkaina vihreiden listoilla. Suomen kielessä 'vihreä' on vieläkin ongelmallisempi termi, koska sen käytöstä kamppailee ainakin kaksi puoluetta ja muillakin on vihreä oksansa.

Eurooppalainen ympäristöpolitiikan tutkimus on järjestäytynyt pitkälti *European Consortium for Political Research* (ECPR) -järjestelmän kautta. ECPR on monikansallinen, instituutioiden muodostama järjestö, joka perustettiin vuonna 1970. Suomesta siinä ovat jäseninä valtio-opin laitokset Helsingin, Jyväskylän, Tampereen ja Turun yliopistoista sekä Åbo Akademiasta. Tarkempia tietoja ECPR:n toiminnasta saa järjestön kotisivuilta <http://www.essex.ac.uk/ecpr/>. Ympäristöpoliittisia kysymyksiä käsitellään sekä työryhmätoimintaan perustuvilla *joint sessions* -tapaamisissa keväisin sekä uudemmassa toimintamallissa, yleiskonferensseissa syksyisin joka toinen vuosi. Joka vuosi ympäristöpoliittisia teemoja ei kuitenkaan ole, vaan työryhmät vaihtelevat vuosittain. Työryhmistä päätetään kentältä tulleiden ehdotusten pohjalta.

Olen osallistunut pariin otteeseen *joint sessions* -tapahtumiin (Warwickissa 1998 ja Torinossa 2002). Kokemus niistä on yksinomaan myönteinen: muutama päivä tiivistä työryhmätyöskentelyä aamuyhdeksästä iltamyöhään. Esitelmät toimitetaan osallistujille etukäteen, ja jokaiselle määrätään opponentti. (Warwickissa sain opponentikseni Brian Barryn, joka oli paneutunut työhönsä perusteellisesti, mutta jonka kommentteista en paljoa ymmärtänyt.) Usein ympäristöpolitiikan työryhmiin on ollut enemmän tulijoita, kuin on voitu ottaa, jolloin työryhmien vetäjät joutuvat ottamaan maantieteelliset näkökohdat huomioon ohjelmaa laatiessaan. Näppituntuman perusteella Britanniaasta ja Hollannista on ollut runsaasti tulijoita, kun taas Välimeren maista, Espanjaa lukuun ottamatta, paljon vähemmän. Silmiinpistävää on myös se, että Torinon kokouksessa oli kaksi saksalaista, jotka kumpikin työskenteli ulkomailla ja valittelivat yhdessä mahdollisuuksien puutetta kotimaassaan. Osallistujista enemmistö on politiikan tutkijoita, mutta niissä tilaisuuksissa, joihin olen osallistunut, mukaan on mahtunut myös filosofeja ja taloustieteilijöitä. Tänä vuonna Nicosiassa järjestetyssä tapahtumassa sisältyi yksi ympäristötyöryhmä nimeltään *Local environmental mobilisations*. Internetistä löytyvän listan mukaan osallistujakaarti on jälleen kerran hyvin kansainvälinen, mutta suomalaisedustus puuttuu. Ensi vuonna tapahtuma järjestetään Helsingissä, ja siihen on valittu työryhmä nimeltään "Democracy on the day after tomorrow? Global environmental change and intergenerational justice", kokoonkutsujina Ludvig Beckman (Stockholm University) ja Edward Page (University of Birmingham). On syytä painottaa, että työryhmätapaamiset eivät ole rajoitettuja pelkästään jäseninstituutioiden edustajille, joskin jäseninstituutioiden ulkopuolisten maksut ovat huomattavasti korkeammat.

Pääsääntöisesti *joint sessions* -tapahtumien esitelmistä pyritään kokoamaan kirjoja. Ympäristöpolitiikan teoriasta kiinnostuneille kokoelmien pitäisi olla tuttuja: Andrew Dobsonin ja Paul Lucardien toimittama *Politics of Nature* (1993) sekä Brian Dohertyn ja Marius de Geus toimittama *Democracy and Green Political Thought* (1996) ovat näistä tuotoksista ensimmäisiä. Niitä ovat seuranneet John Barryn ja Marcel Wissenburgin toimittama *Sustaining Liberal Democracy* (2001) ja viimeisimpänä Wissenburgin ja Yoram Levyn toimittama *Liberal Democracy and Environmentalism. The End of Environmentalism?* (2004).

Vuosien työryhmätoiminnan kautta jotkut työryhmät/aihepiirit ovat vakiintuneet, ja niistä käytetään nimitystä *standing group*. Ympäristöpolitiikan alalla on oma tutkijaverkosto (*standing group on*

green politics), josta löytyy lisätietoa osoitteesta <http://www.essex.ac.uk/ecpr/standinggroups/green/index.htm>. Joinakin vuosina nämä verkostot järjestävät kesäkouluja; kesällä 2006 ympäristöpolitiikan kesäkoulu järjestetään Keelen yliopistossa (<http://www.keele.ac.uk/research/lpj/>).

Myös muualla maailmassa on ympäristöpolitiikan tutkimusverkostoja. Esimerkiksi Australiassa se toimii *Ecopolitics*-nimen alla. (<http://www.ecopolitics.org.au/>)

Ympäristöpolitiikan teorian tutkimus on kohdistunut moniin perinteisiin politiikan teorian kysymyksiin, niin laeista ja toimintapolitiikoista päättämiseen kuin niiden implementointiin. Yhtäältä keskustelua käydään yleisellä tasolla, jolloin pyritään tekemään lista vihreän politiikan keskeisistä kysymyksistä ja vastaamaan niihin systemaattisesti. Esimerkkeinä tästä käyvät Marcel Wissenburgin kattava esitys vihreästä liberalismista *Green Liberalism* (1998) ja liberalismiin kriittisemmin suhtautuva israelilaisen Avner de-Shalitin *Environment between Theory and Practice* (2000). Wissenburg pyrkii yksiselitteisesti yhdistämään ympäristöajattelun liberalismiin individualistiseen perinteeseen. De-Shalit tarjoaa kommunitaristisen vaihtoehdon: valtio joutuu luopumaan neutraalisuudesta ja puolustamaan tiettyä hyvä-käsitystä, johon elinvoimainen ympäristö kuuluu. Samoin eräissä edellä mainituissa antologioissa painiskellaan sen kysymyksen parissa pystyykö kansanvaltainen liberaaleihin arvoihin nojaava yhteiskunta reagoimaan ekologisiin ongelmiin vai joudutaanko demokradiasta tai jostakin sen keskeisestä periaatteesta (kuten valtion neutraaliuden ihanteesta, vapaudesta tai yksityisomaisuudesta) luopumaan. Bryan G. Nortonin tuore kirja *Sustainability* (2005) käsittelee systemaattisesti ympäristöpolitiikan keskeisiä teemoja. Nortonin näkökulma on pragmatistinen, mutta siinä on myös linkejä eurooppalaiseen traditioon, kuten Jürgen Habermasiin. Robert E. Goodinin teos *Green Political Theory* (1992) lienee monelle tuttu.

Toisaalta keskustelu on hyvin fokuoitunutta ja kohdistuu johonkin tiettyyn käsitteeseen. Ehkä keskeisin ympäristöpolitiikan temaattinen kysymys on koskenut oikeudenmukaisuutta. Teemaa on käsitelty Lehtisen ja Rannikon toimittamassa kirjassa *Ympäristö ja oikeudenmukaisuus*, josta olen tehnyt arvion *Politiikka*-lehteen -2/2004 – joten jääköön se maininnan tasolle. Demokratia-teemasta on julkaistu lukuisia antologioita (Laffertyn ja Meadowcraftin toimittama *Democracy and the Environment*, 1996 ja Minteerin ja Taylorin toimittama *Claims of Nature and Democracy*, 2002) ja monografioita, kuten Graham Smithin keskustelevaan demokratian keskittyvä *Deliberative Democracy and the Environment* (2003), Robyn Eckersleyn *The Green State* (2004) ja Douglas Torgessonin *The Promise of Green Politics* (1999).

Demokratia-tutkimuksen osana monia on kiinnostunut kysymys siitä, miten niiden intressit pitäisi ottaa huomioon, jotka eivät varsinaisesti voi osallistua poliittiseen päätöksentekoon? Näitä tahoja ovat esimerkiksi tulevat sukupolvet ja eläimet. Kestävyuden käsitettä on analysoitu varsin monissa kirjoissa, joista Andrew Dobsonin toimittama *Fairness and Futurity* (1999) on parhaimpia. Entä mitkä intressit ovat oikeuksien suojaamia? Pitäisikö yksilöitä olla oikeus saada tietoa elinympäristöön merkittävällä tavalla muuttavista hankkeista? Tällöin törmäämme ympäristöllisten oikeuksien ideaan. Viime marraskuussa YHYS-kollokviossa esitelmöinyt Tim Hayward on äskettäin julkaissut kirjan *Constitutional Environmental Rights* (2004), jossa hän on pohtii pitäisikö ympäristöoikeudet suojata perustuslain tasolla. Oikeustieteessä ihmisoikeuksien merkitystä ympäristönsuojelussa on analysoitu monissa kirjoissa. Hyvän läpivalaisun aiheeseen saa Andersonin ja Boylen toimittamassa antologiasta *Human Rights Approaches to Environmental Protection* (1998).

Nämä ovat esimerkkejä ympäristöpolitiikan teorian tai ympäristöpolitiikan filosofian tutkimuksesta. Näyttäisi siltä, että tutkimus laajenee koko ajan, ja se kohdistuu perinteisiin poliittisiin ja yhteiskuntafilosofisiin käsitteisiin ja ideoihin, joita sitten tarkastellaan ympäristönäkökulmasta. Toisaalta ym-

päristöpolitiikan tutkimus voidaan myös kytkeä osaksi valtaviiran politiikan tutkimusta, jolloin ympäristöliike ja -puolue tulevat omaksi vertailukohdakseen. Esimerkiksi Michael Freedenin *Ideologies and Political Theory. A Conceptual Approach* (1996) ja Andrew Heywoodin *Political Ideologies* (3rd ed., 2003) sijoittavat environmentalismin poliittiseksi suuntaukseksi muiden, perinteisempien poliittisten ideologioiden joukkoon. Nähdäkseni toisen ympäristöpolitiikan tutkimus on suorakaisen normatiivista, mutta siihen sekoittuu empiirinen ja käsitteellinen tutkimus. Richard E. Flathman *Cambridge Dictionary of Philosophy* –kirjassa luonnehtii politiikan teoriaa osuvasti: ”There are no topics that all political theorists do or ought to address, no required procedures, no doctrines acknowledged to be authoritative. The meaning of ‘political theory’ resides in its fluctuating uses, not in any essential property.” Tämä soveltuu laajasti myös toiseen ympäristöpolitiikkaan

HELENA LEINON VÄITÖKSEN LEKTIO

Väitöskirja: Kansalaisosallistuminen ja kaupunkisuunnittelun dynamiikka: Tutkimus Tampereen Vuoreksesta. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 1134. Tampere University Press, Tampere.

Lectio praecursoria
4.3.2006

Helena Leino (helena.leino@uta.fi)

Kansalaisosallistuminen, valta ja vaikuttaminen

Suomen Akatemia hakee parasta aikaa tutkimushankkeita Valta Suomessa -tutkimusohjelmaan vuosille 2007-2010. Akatemian mukaan: ”Valta Suomessa -tutkimusohjelman yleisenä päämääränä on tuottaa laaja-alaista tutkimusta vallasta ja sen muutoksista Suomessa. Tutkimusohjelman yksi keskeinen tavoite on hankkia uutta empiiristä tietoa konkreettisista valtaprosesseista. Tutkimusohjelmassa korostetaankin vallan mekanismien selvittämisen edellyttävän ennen kaikkea valtaprosessien empiiristä tutkimista, sillä valta toteutuu lähes aina hyvin konkreettisella tavalla.”

Akatemian hakuilmoitus jatkaa seuraavasti: ”Valta Suomessa -tutkimusohjelman keskeiset kysymykset voivat liittyä valtiojärjestelmän ja valtiollisten elinten ja hallinnon tapoihin, EU-jäsenyyteen, taloudelliseen valtaan, mediaan, tiedon merkityksen kasvuun yhteiskunnassa, sekä lukuisiin erityiskysymyksiin. Vallan tarkastelussa ei ole kysymys vain suomalaisen vallan jakautumisesta ja vallan eri ilmiöiden tutkimuksesta Suomessa, vaan myös Suomen aseman tutkimisesta suhteessa Eurooppaan ja globaalin järjestykseen.”

Akatemian hakujulistuksessa valta-ohjelma jakautuu kuuteen teema-alueeseen. Teema-alueet ovat:

kansainvälinen järjestelmä, valta Suomessa ja Suomen valta
valta valtiossa ja valtion valta
talous ja valta
kansalaiset ja kansalaisyhteiskunta
media ja valta sekä
sukupuoli ja valta

Akatemian hakujulistuksessa kerrotaan, että teema-alueiden ohella on mahdollista tutkia myös muita kysymyksiä.

On erinomaisen ilahduttavaa, että Suomen Akatemia haluaa tutkimusohjelmallaan vahvistaa suomalaista vallan tutkimuksen kenttää. Valta näkökulma on myös tänään tarkastettavan väitöskirjani keskiössä. Tutkimukseni ei solahda sujuvasti mihinkään edellä esitetyistä kuudesta kategoriasta, vaan painopisteenä on paikallisen vallan dynamiikka. Yllä esitetyt kategoriat näyttävät hieman pysähtyneiltä otoksilta, ikään kuin valta olisi asemoitunut johonkin paikkaan yhteiskunnassamme, joillekin tietyille toimijoille. (vrt. ”media ja valta, talous ja valta, valta valtiossa ja valtion valta”)

Tutkimuskohteenani on ollut Tampereen ja Lempäälän rajalla sijaitsevan Vuoreksen alueen suunnittelu. Tutkimuksessa on kysymys kaupunkisuunnittelun määrittelyvallan analyysistä. Tarkastelen sitä, miten paikallisella tasolla kaupunkisuunnittelun erilaiset toimijat käyttävät valtaa puheessaan ja toimintatyylin valinnassaan. Käsittelem tätä seuraamalla Vuoreksen suunnittelussa kahta keskeistä esiin noussutta teemaa, (1) kansalaisosallistumista ja (2) suunnittelussa tehtyjen valintojen perustelutjua. Avainkysymys kansalaisosallistumiseen liittyen on:

Miten kansalaisosallistuminen määritellään suunnitteluprosessissa?

Kansalaisosallistumisen lisäksi tarkastelen sitä, miten usean suunnitteluvaihtoehdon joukosta päädyttiin lopulliseen kaavaluonnokseen, ja miten tulkintaa tämän vaihtoehdon oikeellisuudesta vahvistettiin prosessin aikana. Tutkimuskysymys tässä yhteydessä on ollut:

Miten Tampereen kaupunki rakensi perustelujen oikeuttamisen ketjun yhden vaihtoehdon ympärille?

Tutkimuksessani valta on dynaaminen konsepti, se ei ole ollut pysyvästi kenenkään toimijan hallussa tai hallittavissa. Jäljitän suunnitteluprosessiin osallistuneiden toimijoiden toimintatyyliä Foucault’n jalanjäljissä, etsien vastausta *miten* kysymykseen. Miten osapuolet määrittivät tosiaan ja miten he rakensivat perusteluja oman toimintatyyliinsä oikeutukselle? Miten toimijatahot vaikuttivat toisiinsa, ja millä tavoin paikallinen konteksti, tamperelainen suunnittelukulttuuri muokkasi Vuoreksen suunnitteluprosessia? Keskittymällä *miten*-kysymykseen tutkimus kiinnittyy yksityiskohtien tutkimiseen ja niihin käytäntöihin, joissa valtasuhteita tuotetaan.

Vuoreksen suunnitteluprosessi ei edusta ”keskivertoa suunnittelutapausta”, se on ainutlaatuinen monella tapaa. Se on Pirkanmaan seudulla ensimmäinen kahden kunnan kuntarajat ylittävä yhteissuunnittelukokeilu, jossa keskeisimmät suunnittelua koskevat päätökset tehtiin uudentyyppisessä, Vuoresta varten kootussa yhteisessä toimielimessä. Vuoreksen alue on erityislaatuinen myös siinä suhteessa, että kysymyksessä on kokonaisen uuden asuinalueen luominen 13 500 uudelle asukkaalle ympäristöön, joka tällä hetkellä on pääosin metsä- ja suovaltaista aluetta.

Vuonna 2000 voimaantullut uusi maankäyttö- ja rakennuslaki toi painotuksen kansalaisten osallistumiselle ja avoimelle, vuorovaikutteiselle suunnitteluprosessille. Kansalaisten osallistumisen näkökulmasta Vuores osuikin mielenkiintoiseen hetkeen, se on Tampereen seudulla ensimmäinen suunnittelukohde, jossa pyrittiin soveltamaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaista vuorovaikutteista osallistumista. Tarkastelen tutkimuksessani myös sitä, miten paikallisen kontekstin ulkopuolelta tuleva muutos vaikuttaa käynnissä olevan suunnitteluprosessin dynamiikkaan ja toimijoiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Vuoreksen suunnittelussa haetut osallistumismenettelyt ja toimijoiden suhtautuminen toisiinsa paljastavat jotain sekä aikaisemmasta tamperelaisesta suunnittelukulttuurista, että MRL:n tuomista haasteista.

Ainutlaatuisen Vuoreksesta tekee tilanne ja konteksti: toista samankaltaiseen tilanteeseen osuvaa tamperelaista suunnittelutapausta ei tule toistamiseen olemaan. Tästä syystä näen Vuoreksen suunnitteluprosessin analysoinnin erityisenä, se osui eräänlaiselle ”harmaan vyöhykkeen” aikakaudelle, jossa paikallinen hallinto etsi uusia välineitä kansalaisten osallistumisen organisoimiselle, samaan aikaan kansalaisosallisten seurattessa suunnitteluprosessia erityisen valppaana, vanhat menettelytavat haastaen.

Näen hedelmällisenä lähtökohtana kansalaisten osallistumisen kehittämiseksi olemassa olevien suunnitteluprosessien yksityiskohtaisen analysoimisen. Tarkastelemalla Vuoreksen suunnittelua prosessina olen voinut kasvattaa ymmärrystä siitä, miten erilaiset kaupungin lähihistoriaan ja perinteisiin liittyvät taustatekijät ja toisaalta osapuolten käyttäytyminen ja keskinäinen vuorovaikutus ovat muokanneet prosessin kulkua. Vuoreksen tapaus on esimerkki siitä, ettei osallisuudesta puhuttaessa tule liiaksi tukeutua normatiivisiin oletuksiin siitä, millaista kansalaisten *osallistumisen tulisi* olla, tai laatia erityyppisiä laatikoita ”osallisuuden toimivista rappusista” jos samalla ei tarkastella sitä, millaisessa tilassa osallistuminen konkreettisesti tapahtuu.

Mielenkiintoisen tutkimuksestani on tehnyt se seikka, ettei *valta ole ilmennyt staattisena järjestyksenä vaan dynaamisena voimakenttänä*. Tämänkaltaisen, konkreettisia määrittelykamppailuja sisältävän näkökulman toivoisin näkyvän myös Akatemian ”Valta Suomessa” tutkimusohjelmaan valittavissa hankkeissa. Käytännöissä vallitsevat valtasuhteet ovat tilanteisiin sidottuja, arvaamattomia ja alttiita muutoksille. Väitän, että käytännönläheisillä, epävarmuuksiin, konflikteihin ja odottamattomiin käännteisiin pureutuvilla tutkimushankkeilla on suomalaiselle valtatutkimuksen kentälle paljon annettavaa.

Voi hyvin olla niin, että käteeni on jäänyt tiheän ja aikaa vievän tapaustutkimusprosessin analyysin jälkeen vain tukku entistä monimutkaisempia kysymyksiä kansalaisosallistumisesta, vallankäytön dynamiikasta ja paikallisen kontekstin merkityksellisyydestä. Väitän kuitenkin, että tapaustutkimuksen tekeminen on kasvattanut ymmärrystäni sekä edellä mainittujen kysymysten dynamiikasta että ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista. Tämän lisäksi väitöskirjaprosessi on toivoakseni kasvattanut valmiuksiani myös tutkijana.

MARIA ÅKERMANIN VÄITÖKSEN LEKTIO

Väitöskirja: Tiedon tuotannon käytännöt ja ympäristöpoliittinen toimijuus. Rajaamisen ja yhdistämisen politiikkaa. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 1139. Tampere University Press, Tampere.

Lektio, 24.3.2006, Tampereen yliopisto

Maria Åkerman (maria.akerman@uta.fi)

Suomen eduskunta hyväksyi toukokuussa vuonna 2002 viidettä ydinvoimalaitosyksikköä koskevan periaatepäätöshakemuksen. Tämän seurauksena Eurajoen Olkiluodossa alkoi vuonna 2005 massiivinen rakennusprojekti. Projektin kustannusarvio on 3 miljardia euroa ja arvioitu valmistumisajankohta on vuonna 2009. Valmistuessaan laitos nostaa ydinvoimalla tuotetun sähkön osuuden Suomessa arviolta noin 30 prosenttiin. Sähkön lisäksi laitos tuottaa vuosittain radioaktiivista jätettä, joka tullaan louhimaan Olkiluodon kallioperään. Lisäksi laitoksen rakennuttaja Teollisuuden Voima on esittänyt julkisuudessa näkemyksen, että viides ydinvoimalaitos tulee myös raivaamaan, ja oletettavasti pikaisesti, tilaa kuudennelle ydinvoimalaitokselle.

Vuonna 2009 valmistuva ydinvoimalaitos ei ole yksinomaan väline, joka varmistaa parranajokoneiden ja sähköhammasharjojen iloisen surinan suomalaisissa kotitalouksissa ja rauhoittaa kustannuspaineista huolestunutta metsäteollisuutta. Se on myös luonnonvarojen hyödyntämistä koskevien valintojen näkyvä monumentti, joka ilmentää yhtä aikaa sekä suomalaisen energiantuotannon historiaa että näkemyksiä tulevaisuudesta. Laitoksen ylläpito, polttoaineen hankinta, huolto, prosessien säätely, valvonta ja jätehuolto edellyttävät jatkuvaa yhteiskunnallista panostusta: tuhansia työntekijä, materiaalivirtojen säätelyä ja eri alojen koulutusta. Tässä mielessä Olkiluodon ydinvoimala ulottuu suomalaiseen yhteiskuntaan laajemmin kuin voimalan välittömiä toimintoja tarkastellessa näyttäisi. Ydinvoimalaitoksen kaltainen teknologinen järjestelmä voidaan nähdä paitsi tuotantovälineenä, myös teknis-sosiaalisena artefaktina, joka vakiinnuttaa ja ylläpitää yhteiskunnallisia valtaasetelmia ja sulkee pois vaihtoehtoisia kehityskulkuja. Pelkällä olemassaolollaan laitos tukee tietyn tyyppistä energia-alan osaamista Suomessa ja samalla vahvistaa pyrkimystä keskitettyyn, suurimittaiseen energiantuotantoon hajautetun ja pienimuotoisen sijaan. Suuren rinnalla pieni alkaa helposti näyttää lähes mitättömältä.

Jos katseen jaksaa suunnata uudella tavalla, huomaa, että Olkiluodon rakennusprojektin rinnalla suomalaisessa energiantuotannossa on meneillään muutakin. Tiukka tarkennus ruohonjuuritasolle nostaa esille maataloustraktorivetoisen korjuuketjun, joka urakoi harvennusmetsässä ja tuottaa puupolttoainetta pieneen, paikalliseen lämpölaitokseen. Työ tehdään pääosin maatalouden sivutyönä, eikä sillä kovin moni elä päätoimisesti. Monumenttina yksittäinen, pienen energiaosuuskunnan ylläpitämä lämpölaitos ei kovin kauas näy. Laitoksen tuottama energiamäärä ei myöskään juuri energiantuotantotilastoja heiluttele, ja laitokselle kulkevia puuvirtoja saa suurennuslasin kanssa hakea energiapuutilastoista, puhumattakaan Suomen kaikkia teollisia puuvirtoja kuvaavista tilastoista. Miksi tämän tyyppisestä toiminnasta sitten pitäisi olla kiinnostunut?

Tänään käsiteltävän väitöskirjatyön kimmokkeena on ollut halu seurata, millä tavoin vaihtoehtoisia toiminta- ja ajatusmalleja voidaan nostaa menestyksekkäästi esille ja haastamaan vakiintuneita toimintatapoja. Pienimuotoisen lämpöyrittäjämallin kiinnostavuus piilee juuri siinä, että se tarjoaa vaihtoehdon näkemykselle, jonka mukaan energiantuotannon on oltava suurta ja keskitettyä ollakseen taloudellisesti järkevää. Ja tämä vaihtoehto on konkreettinen. 1990-luvun alussa suoraan met-

sästä saatavia polttoaineita pidettiin Suomessa sekä teknisesti että taloudellisesti lähes kelvottomina energianlähteinä. Maassa oli vain muutama metsäpolttoaineita pääasiallisesti hyödyntävä, kunnallinen laitos. Lämpöyrittäjätoiminta on ollut mukana muuttamassa tätä mielikuvaa. 1990-luvun alun jälkeen puulla tuotetun energian määrä on lähes viisinkertaistunut. Suuri osa tästä lisäyksestä johtuu metsäpolttoaineiden käytön kasvusta. Suuren mittakaavan tuotannossa metsäpolttoaineet muuntuvat entistä enemmän myös sähköksi. Kasvu on edelleen jatkumassa.

Energiantuotannon lisäksi lämpöyrittäjätoiminta tarjoaa konkreettisen vaihtoehdon myös toisenlaiselle vakiintuneelle toimintatavalle. Se lisää metsänomistajien valinnanmahdollisuuksia suhteessa puuraaka-aineen käyttöön. Metsäteollisuuden raaka-aineeksi myynnin sijaan puu saatetaan jalostaa paikallisesti lämmöksi. Samoin kuin Olkiluodon tapauksessa, myöskään lämpöyrittäjävetoisen lämpölaitoksen kohdalla kyse ei ole yksinomaan teknisestä objektista tai vaihtoehdosta. Uudenlainen tuotantomuoto järjestelee sosiaalisia suhteita uudella tavalla, ja saattaa valtaistaa perinteisessä metsätaloudessa raaka-aineentuottajan rooliin ajautuneita metsänomistajia. Samalla se haastaa lähes faktaksi vakiintuneen väitteen, että tietynlainen puu on aina järkevintä hyödyntää teollisuuden ainespuuna.

Toinen tänään käsiteltävän väitöskirjatyön kimmokkeista onkin ollut kiinnostus selvittää, kuinka luonnonvarojen hyödyntämistä koskevissa konflikteissa faktoina näyttäytyvät tiedolliset sulkeumat syntyvät ja kuinka ne voidaan haastaa ja korvata uusilla näkemyksillä. Ympäristöpoliittisen päätöksenteon historia on täynnä erilaisia luontoa ja luonnon hyödyntämistä koskevia tiedollisia kiistoja. Tämän kaltaisia konflikteja on myös paljon tutkittu yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen menetelmin. Ympäristöä koskevista määrittelykamppailuista tekee poliittisesti kiinnostavan tutkimuskohteen se, että määrittelykamppailuissa tapahtuvat järkevän ja järjettömän ympäristön hyödyntämisen ja olennaisen ja epäolennaisen tiedon väliset erottelut määrittävät myös sitä, kenellä on oikeus saada äänensä kuuluville ympäristön käyttöä koskevassa keskustelussa ja päätöksenteossa. Tätä kautta tiedolliset määrittelykamppailut muokkaavat yhteiskunnallisten toimijoiden välisiä valtasuhteita: kykyä vaikuttaa asioiden tilaan tuottamalla uusia ongelmanmäärittämiä ja toimintamalleja ja sitouttamalla muita toimijoita näiden taakse. Tiedolliset määrittelykamppailut ovat siis olennaisia poliittisen toimijuuden näkökulmasta. Juuri poliittisen toimijuuden synty ja muotoutuminen onkin väitöskirjatyöni keskeinen teema.

Yhteiskunnallisten toimijoiden kykyä vaikuttaa luonnonvarojen käyttöön rajaavat ja mahdollistavat hyvin moninaiset tekijät. Ympäristön hyödyntämistä koskeva tutkimus- ja kehitystyö, luonnonvarojen käytön tavoitteita koskevat yhteiskunnalliset keskustelut ja se konkreettinen, mykkä toiminta, jonka kautta ihminen arjessa oppii hyödyntämään ympäristöään tarjoavat kaikki eri tyyppisiä välineitä sanoa ympäristön käytöstä jotain yhteiskunnallisesti painavaa tai toimia luonnossa. Toimintojen rutinoituessa ja erilaisten toimintojen alkaessa tukea toisiaan syntyy suhteellisen vakiintunut ymmärrys siitä, kuinka ympäristöä on järkevää tai mahdollista hyödyntää. Muodostuu argumenttina toimivia faktoja, kuten toteamus, että ”Suomi tarvitsee perusvoimaa” ja syntyy teknologioita, kuten Olkiluodon uusi ydinvoimalayksikkö, jotka määrittävät ihmisille ja luonnolle erilaisia rooleja ja ohjaavat arjen rutiineja. Toimijoiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja valta-asetelmien jäähmettyessä vaihtoehtojen määrä pienenee ja tehtyjen valintojen takana olevat kamppailut ja ristiriidat katoavat näköpiiristä. Pikku hiljaa yksinkertainen kysymys, ”miksi Suomi tarvitsee perusvoimaa” saattaa alkaa näyttää mahdottomalta tai vähintäänkin järjettömältä. Mitä vahvemmin erilaiset puhe- käytännöt ja materiaalsen toiminnan käytännöt tukevat toisiaan, sitä hankalammalta niiden muuttaminen tuntuu ja sitä itsestäänselvemmiltä niitä tukevat väittämät alkavat näyttää.

Olen väitöskirjassani tutkinut neljän eri tapahtumakulun avulla, kuinka vakiintuneita totuuksia ja toimintatapoja on pyritty haastamaan. Tapaustutkimukset sijoittuvat eri tyyppisille ympäristöpoliittisen toiminnan sektoreille tieteen tekemisestä kansalaistoimintaan, kunnalliseen päätöksentekoon ja

energiantuotantoon. Tapauksia yhdistää se, että haastamisen kohteena ovat vaikeasti muuttavana näyttäytyvät teknis-taloudelliset järjestelmät. Kiinnitin tutkimukseni mikrotason prosesseihin, yksittäisiin, pieniltäkin näyttäviin tapahtumiin, joiden kautta vakiintuneita järjestelmiä haastettiin. Huomion kiinnittäminen laajojen järjestelmien sijaan niihin mikrotason prosesseihin, jotka ylläpitivät vakiintuneita toimijasuhteita, auttoi näkemään myös vakaana näyttäytyvien järjestelmien muuntuvuuden ja haavoittuvuuden. Tutkimissani tapauksissa haastaminen perustuikin usein juuri haastamisen kohteena olevien järjestelmien vakautta ylläpitävien rutiinien hyödyntämiseen. Talousmallintaminen haastettiin tuottamalla uudenlaisia, ekologis-taloudellisia malleja, metsäteollisuusyrityksen toiminta haastettiin ostamalla yrityksen osakkeita, vetoamalla yrityksen kunniakkaaseen historiaan ja aktivoimalla suhteet asiakkaisiin. Puun energiakäyttöä puolestaan perusteltiin sillä, että harvennuspuun poltto edesauttaa teollisuuden ainespuun tuotantoa. Tämän kaltainen haastaminen ei näyttäyty radikaalina vallankumouksena. Se pikemminkin nostaa esille haastettujen järjestelmien potentiaalisia kriisipisteitä ja parhaimmillaan muuttaa rutiineja pikku hiljaa toiseen suuntaan. Samalla ymmärrys järkevän ja järjettömän toiminnan erottelusta saattaa muuntua. Mitä toistuvampaa kriisiyttäminen on, sitä varmemmin järjestelmät muuntuvat.

Tutkimuksessani nousi selkeästi esille se, että kyky hyödyntää joustavasti eri verkostoissa tuotettua tietoa on yksittäisen toimijan kannalta tärkeä poliittinen ja toiminnallinen resurssi. Useat kiinnostavat avaukset syntyivätkin vakiintuneiden järjestelmien reuna-alueilla, joissa toimijoilla oli paremmat mahdollisuudet sopeuttaa toimintamalleja tilannekohtaisesti. Erinomainen esimerkki tästä on jo aiemmin mainittu lämpöyrittäjätoiminta, jossa toimintamallit käytetystä polttoaineesta yritysmuotoon ja sitoutumisen asteeseen vaihtelevat suuresti, sekä alueellisesti että riippuen lämpöyrittäjän ammatillisesta taustasta ja pääelinkeinosta. Tämä on mahdollista juuri siksi, että toiminta ei ole standardoitu osa jotain vakiintunutta käytäntöä, vaan tapahtuu sekä metsätalouden, maatalouden että energiantuotannon reuna-alueilla ja ammentaa toimintamalleja, tietoa ja voimavaroja eri verkostoista.

Paitsi yksittäisen toimijan kannalta, monipuolisten tiedon tuotannon verkostojen tukeminen ja ylläpitäminen on myös yhteiskunnallinen voimavara. Sen merkitys korostuu, kun pyritään tunnistamaan ja ennakoimaan ympäristöön liittyviä yhteiskunnallisia kriisejä. Ympäristöstä tietoa tuottavat käytännöt ilmentävät aina jotakin tiettyä ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutussuhdetta ja siihen kohdistettuja odotuksia. Näin ne ovat herkkiä juuri tässä vuorovaikutussuhteessa syntyneille tiedon tarpeille. Kuitupuun tuotantoon suuntautuneessa järjestelmässä kokemus metsien monikäytöstä ei näyttäyty olennaisena tietona. Yhteiskunnallisessa ympäristökriisissä on kuitenkin useimmiten kyse muutoksesta, ihmisen ja luonnon välisten suhteiden uudenlaisesta järjestymisestä, jonka laukaisijana saattaa toimia sekä jokin luonnon ilmiö että yhteiskunnallinen murros. Tiedon tuotannon monipuolisuus on edellytys sille, että vaihtoehtoiset tavat hyödyntää ja arvottaa ympäristöä nousevat esille. Lisäksi moninaiset tiedon tuotannon käytännöt lisäävät niiden resurssien määrää, joiden avulla ihminen sopeutuu elämään osana ympäristöään.

Ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus on jatkuvasti muuttuvaa. Tämä johtuu sekä yhteiskunnan muutoksesta että luonnon prosesseista. Vuorovaikutukseen kuuluvat myös olennaisina osina sattumat, yllätykset ja katkokset. UPM-Kymmenen saneerausohjelman seurauksena noin 3000 työntekijää on Suomessa jäämässä työttömäksi siitä huolimatta että he toimivat luonnonvarojen jalostamisen huippuosaamiseen perustuvan järjestelmän ytimessä. Toimintaa tukee sekä kuitupuun tuotantoon liittyvä metsätaloudellinen osaaminen että paperiteollisuuden teknis-taloudellinen asiantuntemus. Tukena on myös päätös taata viidennellä ydinvoimalaitosyksiköllä tulevaisuudessa perusvoimaa metsäteollisuuden tarpeisiin. Tällä tavoin kohdentunut metsävarojen käytön huippuosaaminen ei kuitenkaan juuri nyt auta teollisuusyhdyskuntien työttömiä. Vaihtoehtoisille ja joustaville toimintatavoille on tarvetta. Ja tulee olemaan vastaisuudessaakin. Tämän vuoksi olisi yhteiskunnallisesti

arvokasta, että massiivisten ja jäykkien luonnonvarojen käyttöä ja niihin liittyvää osaamista jäsentävien rakenteiden rinnalla ympäristöä koskevassa päätöksenteossa pystyttäisiin tunnistamaan ja tukemaan pienimuotoista, joustavaa ja uudenlaisia luonnonvarojen käyttöön liittyviä kehityspolkuja avaavaa toimintaa.